

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kérésre visszajuttatja
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 7.

A tudományos patronrendszer.

(—a.) A múlt héten lezajlott, a szó legszorosabb értelmében »lezajlott« országos szabad tanítási kongresszus sok anyagot szolgáltatott a megfontolásra. Egyik-másik ezek közül olyan váratlanul meglepő és olyan fontos, hogy még most is, post festa, érdemes visszatérni azokra.

A kongresszus legnagyobb botrányáról, az Apponyi miniszter kiküldöttje iránt tanúsított tisztelet-enségről és hallatlan durvaságról, már néhány nap előtt megemlékeztünk. Azóta kipattant, mi volt az oka ennek a neveltlenségnek, a mely a szabad tanítás kongresszusát olyan színben tünteti fel. A bosszu műve volt Piklerék részéről, akik nem tudják felejteni, hogy Pikler nem lehetett egyetemistának. A harag a legrosszabb tanácsadó. Bebizonyult ebben az esetben is. Minden okos ember tudja, hogy semmiféle kongresszusnak sem lehet eredménye az illető szakminiszter jóakaratu támogatása nélkül. Csak a bosszu eszelhet ki tehát olyan sötét tervet, hogy éppen ezt a szakminisztert idegenítsék el a szabad tanítás intézményétől.

Apponyi oly nemes lelkű és oly nagy benne az idealizmus, hogy még ilyen sértés után sem idegenkedik el a nemes hivatásu intézménytől, sőt ez a durvaság még jobban meggyőzte őt, hogy mily nagy szükség van nálunk a szabad oktatásra. De mégis jó volt ez a botrány arra, hogy sokat kiábrándítson eddigi elfogultságukból az ifju szociális mi tudósok és azok működése iránt.

Az a fáradhatatlan tevékenység, amit a kongresszuson megjelent katolikus tudósok kifejtettek, nem maradt kellő eredmény nélkül. A kongresszus komolyabb elemei felekezeti különbség nélkül hozzájuk csatlakoztak. A »mi tudósok«-ról pedig teljesen lehullott a lepel, hazafiatlan, nemzetellenes irányuk a maga meztelenségében mutatkozott s egyuttal országvilág előtt cáfolhatatlanul kiűnt, hogy ezeknek az ugynevezett tudósoknak szörnyű egyoldalú és bámulatos felületes és szerfelett vékony ismeretkörük van.

Emlékezzünk csak vissza, három évvel ezelőtt a Somló hec idején milyen dihirambusokat zengett a liberális sajtó Somlóék mélyes tudományáról. Bár Wlassitsnak volt annyi bátorsága, hogy a maga nevével kiforratlan zöldségnek bélyegezte ezt a német járszalagon járó zagy-

valéket, de a liberális sajtó egyenesen a tudomány elsőrangu mestereivé avatta őket és látta elmaradt bornirt volt mindenki, aki nem hajtott térdet, fejet előttük. Ma pedig Magyarországnak legfőbb liberális lapja azt írja ezekről az ifju óriásokról, hogy a »marxista elmélet irodalmán kívül rájuk nézve az emberi szellemnek semmi értékes, tudományos alkotása sincs. Nincs más igazság, csak az elmélet, nincs semmi más alkotó eleme az emberi tudásnak, mint azok a formulák, amelyeket az elmélet megállapított és ez a nomenklatura, amelynek szavai gondolkodásukban rendszerint a tudományos fogalmat, eszmét és a gondolatot pótolják. És tudományos kulturájuk e fokának megfelelően van berendezve gondolkodásukban vitatkozásuk és akciójuk is. Mindegyiknek készen van agyvelejében az a formula, a melylyel úgy dolgoznak, mint a szobafestő a patronnal, egyiknek csak két patronja van, a másiknak három vagy négy és így tovább. Aki nem ismeri ezt a tudományos patronrendszert, amelylyel egy ügyes és tehetséges ember a tudományos szemfényvesztésnek igazi remekeit produkálhatja, az hajlandó tudományos készütségüket elismerni s előttük meghajolni. Csaknem kivétel nélkül fiatal emberek a közélet a tudó-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Bemutató.

(A második felvonás véget ér; a fiatal szerző, aki tudni szeretné, hogy darabja minő benyomást tett a közönségre, reszkető kézzel megnyomja a színpadról a nézőtérre nyíló ajtó kilincsét s tetetett közönséggel elhalad a folyosókon áldogáló csoportok előtt. Minduntalan a hátát mutogatja, hogy fel ne ismerjék. Tulzott óvatosság, mert a legjelentéktelenebb gonosztevő arcképeit jobban ismerik, mint az övét. Párbeszédeket hall.)

Egy hölgy (megmutogatja őt barátjának).
 Nezd csak azt a fiatalembert!

A szerző (meghatva).
 Felismertek. Lám, a híresség átka!

A hölgy:
 Mily halvány. Valószínűleg beteg.

A barátja:
 Kétségtelenül a hőség teszi. Oly meleg van itt, mint a kemencében.

A szerző:
 Mint a kemencében, igen! (Feltűnés nélkül eltávozik).

Egy költő (néhány fiatalemberhez, aki körülállja)

Fényes jelenetek, kifogástalan versek, remek jellemek... szóval megvan a fényes siker és a ragyogó dicsőség minden kelleke...

A szerző (átszellemülve).
 Ah, kissé tulmassze meg... de miért mondja, hogy a darabom versben van írva?

Többen:
 Es hol fogod előadatni?

A szerző:
 ...?

A költő:
 Először a Français-ra gondoltam. De aztán oly kedvező ajánlatot kaptam a Concert-Européen-től...

(A szerző arca zöldre válik s hogy zavarát elrejtse, a nyitott ajtón keresztül betekint egy páholyba. Ott egy fiatal pár cseveg halk hangon.)

A fiatal nő:
 Vannak szavak, melyeket nem lehet elfelejteni s melyek mélyen bevésődnek a szívből

A szerző:
 A darabom szavai!

A fiatal nő:
 Ezek a szavak olyanok, mint a nyitott ablakok. Nyílásukon át be lehet látni a szívekbe.
 A szerző (csókokat dob neki).

Helyes! Helyes! Csak a nőknek van szívük és érzékük a szép iránt...

A fiatalember: (megragadja a nő kezét).
 Nos, ha nem feledte el s ha tudja, hogy mennyire szeretem, miért nem jön hozzám?
 (A szerző annyira meghökken, hogy nekiesik az ajtónak, mely panaszosan nyikorog.)

Az első kritikus:
 Olyan egy darab, aminőről már régóta ábrándozom...

A szerző:
 Csillapulj, szíved!
 Az első kritikus:
 Világos, gyönyörű kilátással...

A szerző:
 ...?
 Az első kritikus:
 A levegő jól járja, magasan fekszik; remek dolgozószoba lesz belőle...

(A szerző oldalt megy, hol két burzsoá cseveg egymással.)

Az első bourgeois:
 Nekem jobban tetszik a második rész, mint az első...

Uj üzlet!

Uj üzlet!

— Megérkeztek —
Spreng Testvérek

cipő-, kalap- és uri-divat üzletében

az őszi idényre a legjobb minőségű és legszebb kivitelű férfi-, női-, gyermek- és kizárólag tiszta kézimunkából készített fiu-cipők. Legdivatosabb és legjobb férfi- és fiukalapok, valamint gyermek-sapkák, a legélésesebb nyakkendők, továbbá férfi- és fiu-fehérművek, mely árukkal a legmérsékeltébb árukban és legszolidabb kiszolgálással állunk a nagyérdemű közönség szives rendelkezésére.

Kérjük nagybecsü partfogásukat,

kiváló tisztelettel **Spreng Testvérek** NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.

mány fiatalságának összes gyermekbetegségeivel. A baj csak az, hogy legtöbbjük e betegségbe annyira belerögzött, hogy alig lehet reményük arra, hogy valamikor kinövik.

Ennek a föliberális ujságnak, amelyből ezt a találó jellemzést vettük, van bátorsága azt is megírni, hogy ezeknek a »mi tudósok«-nak a nyolcvan százaléka a vagyontalan magyar értelmiség izraelita vallású fiatalabb tagjaiból kerül ki, akik a mai társadalomban érvényesülni nem tudván, annak megdöntésére törekednek. És mert romboló munkájuk már nagyon előrehaladt — így szól a végkövetkeztetés — ezt a romboló munkát megállítani s a nemzeti alapon álló tudósok gárdáját, kik velük a kongresszuson felvették a harcot, támogatni kötelessége a nemzeti államnak és társadalomnak.

Prohászka püspök a pécsi katolikus kongresszuson adta ki a jelszót, hogy a katolikusoknak nem szabad visszavonulni azon kulturális és humánus intézményektől, amelyeket a szabadkőművesek maguknak akarnak lefoglalni.

Ezek között elsőnek a szabad tanítást jelölte meg és ő maga adta meg rá a múlt heti kongresszuson az első példát. Fellépéséhez ime olyan siker fűződik, amiért hálás lehet neki a nemzetnek minden komoly eleme.

A kiegyezés.

Budapest, okt. 7.

Vasárnap egészen elcsöndesült már a budai miniszterelnöki palota környéke. Az osztrák miniszterek és szakelődök mind feljöttek, a magyarok közül csak Wekerle, Darányi,

Szterényi, Popovics és Mezössy vettek részt a javaslatok szövegezési munkálataiban, amelyek, reggeltől késő délutánig folytak, Kossuth Ferenc Kőrmenden volt a Kossuth-szobor leleplezésén s így a javaslatok egyeztetési és korrektori munkájába nem folyt be.

Ma délelőtt tíz órakor ismét folytatódott a munka. Kossuth Ferenc csak később jött el, mert jelen volt a Ferenciek templomában tartott istentiszteleten. Wekerle és Darányi voltak jelen a tárgyalásokon, melyekben természetesen az osztrákok is részt vettek. Hosszas és alapos munkát végeznek az egyes bizottságok, de valószínű, hogy legkésőbb holnap délig befejezik dolgukat.

Ezután lesz még egy közös minisztertanács, melyen a két kormány kicseréli a javaslatok hitelesített példányait.

Hogy mit tartalmaz a kiegyezés? Erre nézve különböző kombinációk forognak felszínen, anélkül azonban, hogy valami biztos alapjuk lenne. A találgatásoknak nem lehet hitelt adni, ép azért, míg biztos értesüléseink nem lesznek, nem fogjuk a közönséget átlatni a kombinációk özönével.

A kiegyezésre vonatkozólag Kossuth Ferenc a kőrmendi Kossuth-szobor leleplezésénél nyilatkozott. Nyilatkozata azonban oly szűkszavú, hogy abból csak igen gyöngye következtetéseket lehet levonni.

A beszéd idevonatkozó része a következő volt:

Az osztrák kormányval folytatott azon tárgyalásoknál, melyek a főbb pontokra nézve tegnap este megegyezésre vezettek, úgy hogy késznek mondható a kiegyezés. Sajnálom, hogy éppen erre nézve keveset hallhatnak tőlem, mert ily fontos ügyben más helyen és nem ünnepi asztal mellől kell a kormánynak nyilatkoznia. Annyit azonban mondhatok, hogy az igen nehéz feladatot, mely sokáig megoldha-

tatlannak látszott, sikerült végre megoldanunk, úgy hogy Magyarországnak is, Ausztriának is ki legyenek elégitve az adott helyzetben támasztható igényei, vagyis más szóval úgy, hogy a kiegyezés az adott helyzetet tekintve jó legyen Magyarországnak és jó legyen Ausztriának. Ennek természetesen így is kell lennie, ha azt akarjuk, hogy a kiegyezés megfeleljen céljának és békés anyagi fejlődést biztosítson a két államnak.

Midőn azt mondom, hogy a kiegyezés Magyarországnak is kedvező, ezzel jeleztem azt is, hogy nem lettek feladva a magyar szempontok, tehát a magyar nemzet többségének, a függetlenségi pártnak szempontjai sem.

Adja az Isten, hogy a kiegyezés tíz évre biztosítson békés fejlődést hazánknak és hogy azok, kik majdan követni fognak minket a kormány padjain, tudjanak élni azzal, amit hazánknak megszereztünk, nem irigyelve azt, amit cserében Ausztria kapott, mert egy oldalú előnyök nem békét, hanem gyűlöletet, nem gyarapító munkát, hanem romboló küzdelmet jelentenek.

A titoktartás.

Illetékes felhatalmazásra a Pol. Ert. a következő kommunikét közli: Mint már közöltetett, mindkét kormány szigorú titoktartásra kötelezte magát a kiegyezési megállapodások tartalmát illetően. Ezen elhatározásra annak helyes megfontolása volt irányadó, hogy ha az egyes határozatok összefüggés nélkül közöltetnek, ennek szükségszerű következménye az egész kiegyezési mű téves értelmezése volna. Azonfelül a két kormány ma azt határozta el, hogy a kiegyezésre vonatkozó törvényjavaslatokat — feltéve, hogy a még megoldandó részletkérdések elintézését nyernek — folyó hó 16-án terjeszti a törvényhozások elé.

Az eddig nyilvánosságra kerülő közlemények tehát hitelességre semmiféle igényt nem tarthatnak, amint hogy tényleg már a napilapokban közölt részletek nagyrészt nem is felelnek meg a valóságnak.

Október 10.

Lázító falragaszok a katonaság között.

Október 10-ére általános munkás sztrájkra fog virradni Nagyvárad közönsége.

A munkaadók a tegnapi és tegnapelőtti nap folyamán meghozták a munkaszünetre vonatkozó határozatukat. A munkások az általános sztrájk kimondása ügyében egyformán határozottak, tudniillik mellette foglaltak állást.

Az október 10-ikére vonatkozólag adjuk a következőket.

A kereskedők gyűlése.

A nagyváradai kereskedők látogatott gyűlést tartottak vasárnap délelőtt a Kereskedelmi

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és s i r k ő g y á r .

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. SZ.
Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fiókok telepek:
Déva. Nagyszében, Bánpatak.

A második bourgeois:
Azt hiszem, hogy ön téved . . .

A szerző:
Végre egy komoly bírálat!

Az első bourgeois:
A második rész világosabb . . .

A szerző:
Helyes!

Az első bourgeois:
Már pedig ön is tudja, hogy ezekben a társulási szerződéseknél a világosság a fődolog.

A szerző (kétségbeesve):
Ilyen kretinek!

(A színpadon megszólal a villamos csengő, mely a harmadik felvonás kezdetét jelzi. A szerző felrohan a lépcsőkön s egy fordulónál nekiütődik Francisque Sarcey-nek. A szerző elesik, Sarcey leejti szemüvegét.)

A szerző (telszedi önmagát és a szemüvegét):
Oh, drága mester! Ezer bocsánat! Vigasztalhatatlan vagyok . . . Remélem, nem ütöttem meg?

Sarcey bácsi:
Oh dehogy, barátom! Köszönöm!
(Felteszi szemüvegét.)

Lám! Nem ismertem önt meg az imént, drága gyermekem. Ah, oly rosszul látok. Ön egy fényes tehetség . . .

A szerző (elragadtatva):
Ó drága mester!

Sarcey bácsi:

Tudja mit? Irjon nekünk valami vidám dolgot a Comédie-Française részére. Jó lesz? Mi? Molière meghalt, hisz ön tudja . . .

A szerző:

Valóban . . . ah, ez az elismerés! Tehát tetszik önnek a darabom?

Sarcey bácsi:

Az ön utolsó darabja?

A szerző:

Az, amit ön most lát.

Sarcey bácsi:

Hogyan, ez . . .

(A szerzőt odavonszolja egy lámpa alá és szemüvegén át gondosan vizsgálja.)

Ah, bocsánat! Azt hiszem, tévedtem. Kicsoda is ön?

A szerző:

Szerzője annak a darabnak, melynek előadása éppen most folyik a színpadon . . .

Sarcey bácsi:

Ah, bocsánat! Még egyszer bocsánat! Azt hittem, hogy ön Gandillot!

(Sarcey beleül a zsölleszékébe, a szerző zavarában a zenekarba hanyatlik.) Léon Xanrof.

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczy-ut 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagyraktárát: Saját készítményű márvány-, gránit, syenit, labrador stb. síremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sírboltok s sírkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Csarnokban. Huzella Gyula kamarai elnök vezette a gyűlést.

A gyűlésre annak a megbeszélése volt kitűzve, hogy október 10-én zárva tartás-e a kereskedők üzleteiket s ez által az általános szavazati jog mellett tüntessenek.

A jelen volt kereskedők véleménye megoszlott.

Beczkay Lajos, Stern Soma s még többen a bezárás ellen nyilatkoztak. Nem helyeslik, hogy ilyen módon tüntessenek az általános választójog mellett, amelynek különben hivi mindannyian, de a szociálistákkal nem akarnak egyforma fegyverrel küzdeni.

Wallerstein B., Eizler Bernát s mások azonban a tüntetés és így a bezárás mellett szólaltak fel s azt helyeslik, jóllehet némi veszteség éri is ezáltal a kereskedőket.

Huzella Gyula elnök foglalkozott különösen hosszasan a szőnyegen levő kérdéssel. Igyekezett szociális szempontból kimutatni, hogy a kereskedő osztálynak küzdeni kell az általános szavazati jogért s hogy hiva annak, mutassa meg most is azzal, hogy október 10-én üzleteiket bezárják.

A bezárást helyeslők zajos óvációkban részesítették Huzella Gyulát s az ellenpárt is csatlakozott hozzájuk. Így egyhangulag elhatározták, hogy üzleteiket október hó 10-én zárva tartják.

Ezen határozatból folyólag a gyűlésen részt nem vett kereskedőkhöz a következő értesítést küldte szét Huzella Gyula:

Van szerencsém t. címet értesíteni, hogy az elnökletem alatt vasárnap d. e. tartott gyűlés, melyen a nagyváradai kereskedők tömegesen vettek részt, mélyreható megvitátás után egyhangulag oda nyilatkozott, hogy a folyó évi október hó 10-én a nyílt üzletek a város egész területén zárva tartassanak.

Ezen szabad elhatározásból keletkezett megállapodást azzal a kérelemmel hozom a t. cím tudomására, hogy a nevezett napon üzlet-helyiségét bezárni sziveskedjék.

Nagyvárad, 1907. okt. hó 6-án.

Tisztelettel

Huzella Gyula.

A pénzügyintézetek.

A nagyváradai pénzügyintézetek igazgatói tegnap értekezletet tartottak, melyen az általános munkasznet kérdésével foglalkoztak. Az igazgatók arra a megállapodásra jutottak, hogy a pénzügyintézeteket nem fogják október 10-én bezárni, mert erre a napra a kereskedők, illetőleg üzletfeleik nem készültek el, erre a napra váltólejáratok vannak kitűzve, amiket nem lehet halasztani. Kimondották azonban, hogy a munkások tüntető felvonulására tisztviselőiket el fogják engedni.

A sütőiparosok.

A sütőiparosok a munkásokkal egyetértőleg szintén határozta a Feketebáránka című vendéglőben. A sütőiparosok október 10-én nem fognak dolgozni egész nap, csupán a katonai kenyereket készítik el.

A többi iparosok.

A kőművesek, lakatosok, ácsok, nyomdászok stb. mind kimondták, hogy október 10-én nem fognak dolgozni. A nyomdászok már 9-én éjjel sem dolgoznak és így 10-én reggel nem fognak megjelenni a lapok.

Lázító röpiratok a katonaság között.

Szombatról vasárnap reggelre ismeretlen egyének vörös papírra nyomott és lázító szöveget tartalmazó röpiratokat ragasztottak ki a város több helyén.

A röpiratok nem Nagyváradon készültek, hanem Budapestről hozták le ismeretlen egyének.

A röpiratok eredetéről a szociáldemokraták mit sem tudnak, sőt határozottan tiltakoznak

az ellen. Azt mondják, hogy a Stuttgartban megtartott nemzetközi kongresszusokon kimondott határozatukhoz ragaszkodnak. E határozat pedig az antimilitarizmust elítéli az ő állításuk szerint. Pedig éppen ellenkezőleg áll, mert Franciaország most kezd csupán felvilágosodni és a szociáldemokrata eszmékből kezd kiábrándulni. Eléggé eklatáns példa Hervé letartóztatása. Jó lesz a hatóságoknak figyelemmel kísérni a szociáldemokratáknak, vagy bármilyen más cím alatt szereplő ágazatuknak minden lépését és az állameszme ellen törőket méltó büntetéssel sújtani.

A röpiratokat éjjel ragasztották ki. A Várkapu-utcában az összes villamos oszlopok el voltak ilyen röpiratokkal látva. Ezenkívül Széles-utcán, hol jelenleg a póttartalékosok vannak elszállásolva, szintén voltak hasonló falragaszok.

A falragaszok terjesztőinek még most sincs nyomában a hatóság. Az antimilitaris falragasz szövege a következő:

Ujoncok! Testvéreik!

Hozzátok szólunk, akikkel együtt nyomorogtuk át ifjúságunk legszebb éveit és most idehaza kell hagynotok testvért, barátot mindenkit, akit szerettetek! Bevonultok a mérges kaszárnyák zöld falai közé, hogy hitvány akarat nélküli bábjai legyetek az uralgó osztály törekvésének.

Minden percben készen kell lennetek, hogy kenyérért küzdő apátok a harctérre lépnek s a ti hivatásotok lesz akkor az, hogy halomra löjjetek a ti és apátok jobblétéért küzdő testvéreitekkel.

Ujoncok! És ha idegen ellenséggel állítanak szembe benneteket, akkor is a saját testvéreitek, a munkások vérével festitek vörösrre a rögöt. Ezt pedig nem szabad teneteket. Nem a munkásság, hanem az uralgó osztály a ti ellenségetek. A puska gyilkos tüze ne mellettük az ő piszkos érdekeik, hanem ellenük szóljon. Elraboltak tőletek mindent, de az öntudatot ne engedjétek soha, mert ez az, ami összeroppantja a militarizmus bilincseit.

Le a militarizmussal. Békét a földön.

A forradalmi párt 10000 re nevében. Szabó Béla, Skacel Ede, Feldmann Pál, Goldberger Ignác, Valiczky Gyula.

E feliratokat vasárnap és hétfőn egész nap tömegestől olvasták a katonák, míg az ügyeletes főhadnagy legénységet küldött ki, amely a falragaszokat lekaptarta.

Ekkor érkezett a parancsnoksághoz a jelentés, hogy Széles-utcán szintén tele vannak raggatva a villamos oszlopok hasonló röpiratokkal. A parancsnokság ide is kirendelte a katonákat, akik lekaptarták onnan is a szennyiratokat.

Rukavina Henrik altábornagy szintén tudomást szerzett az esetről, mire egyik tisztjét a főkapitányságra küldte, hogy jelentést tegyen a röpiratok terjesztői ellen.

A rendőrség azonnal megindította a vizsgálatot, azonban a legszorgosabb kutatás dacára sem tudták meg a röpirat tartalmát sem. És így még bűnjel sincs, mely a legkisebb nyom volna a vizsgálat vezetésében. Jelenleg a pusztá feljelentés van a rendőrség birtokában, a bűnjelket maga a katonai hatóság semmisítette meg.

A katonai parancsnokságnál az a hír volt elterjedve, hogy a póttartalékosok között szintén osztottak ki röpiratokat. E hirre a póttartalékosoknak minden podgyászát megvizsgálták a tisztiek.

A motozáskor azonban nem találtak semmit. Az antimilitaris forradalmi párt úgy látszik nem rendelkezett kellő számu nyomtatott röpirattal, mert a póttartalékosok között állítólag ceruzával írott, valószínűleg Nagyváradon készült röpiratokat osztottak ki.

Az ügyben megindult a legszigorubb vizsgálat, mely Budapestre fog visszavezetni.

A munkások.

A nagyváradai munkások nevében Savold János tegnap jelentette be a főkapitányak, hogy október 10-én tüntető felvonulást fognak rendezni, mely után népgyűlést tartanak. E szerint a munkások kerületenként fognak előbb csoportosulni, aztán Széles-utcára vonulnak, honnan tüntető körmenetben a Szent László-térre illetőleg Nagypiac-térre vonulnak, hol népgyűlés lesz.

A népgyűlés után ismét tüntető körmenetben vonul a Rhédey-kertbe, hol a napnak hátra lévő részét fogják tölteni.

A rendőrség még nem hozta meg végső határozatát a bejelentésre. A rendőrségi legénység különben készül 10-ikére.

Andrássy Bécsben. Andrássy belügyminiszter tegnap délután Bécsbe utazott.

Előfizetési felhívás.

Komoly idők előtt áll Magyarország. Ez év őszén kezdi meg az országgyűlés azt a ciklust, amely minden valószínűség szerint fordulópontot fog jelenteni a magyar történelemben.

A kor szükségletei, a változott viszonyok parancsolólag lépnek elénk. A szociális kérdés zörget a kapukon s a félrevezetett tömegek felvonulásakor megremeg a magyar föld. Viharok fenyegetnek s Magyarország minden hű fia aggódva tekint a jövőbe.

Ezt a vihart — nem lehet tagadni — jórészt a sajtó utján idézték fel. Ma már olyan erő rejlik a sajtóban, amellyel tömegeket lehet csatasorba állítani. A sajtó egyik része a magyar haza, a hit és a tisztesség ellen, a másik ez ősi erények mellett bont zászlót.

A tizenkettedik órában áll most a választás sora a magyar közönségen, melyik zászló alá akar állani?

Mondd meg, melyik lapot járatod, ki vagy. Olyan lapot járatsz-e, amelyik pellengére állítja az ősi erényeket s idegen jövevények zsebe érdekében lábbal tiporja apáink sírját? Olyat-e, amely betör családod szentélyébe s léha szenzációhajhászat kedvéért meghurcolja a magánéleteredet, mételet csepegtet a fiatal lélekbe s vakmerően állít valótlanságokat? Olyat-e, amely a mai forrongó időkben az eszmék és az emberek salakját viszi a táborba a magyarság és a vallás ellen?

Mikor ilyen lapok vannak, akkor kétszeresen szükség van a hazai keresztény sajtóra. Nemcsak fenn kell tartania az ősi erényeket, hanem az ellenséggel is kell viaskodnia.

Ez a csata nem megy hadsereg és fegyverek nélkül. Hadsereget és fegyvereket keresünk az új negyedév kezdetén; nem magunkért, hanem az eszmékért, melyek zászlónkra vannak írva: a hitért, erkölcsért és magyarságért.

Lapunk előfizetési árai maradnak a régiék:

Előfizetési árak:**A kiadóhivatalban átvéve:**

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

**A »TISZANTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala.**

UJDONSÁGOK.**A 13 vértanu emléke.**

Méltó kegyelettel, hazafias érzéssel ünnepelte meg Nagyvárad város polgársága az aradi 13 vértanu emlékét. Október 6-án, vasárnap délután a kivégzés 58-ik évfordulóján a 48-as népkör tartott emlékünnepelet a vértanuk emlékére igen szép számú kortag és vendégek részvételével.

Dr Adorján Emil alelnök elnöki megnyitót, dr Stokker József emlékbeszédével, Nagy István Fenesy Szerénke és Reisz Elek szép szavaltokkal áldoztak a vértanuk emlékének. A katolikus Legény-Egylet-től Haszár László tanító, ifj. Golló János, Karkusz Sándor és Papp Ferenc szép szóló quartettel gazdagították a kör ünnepélyének műsorát, melynek minden számát lelkes éljenzéssel és tapsal honorálta a kegyeletes közönség. Az iparos ifjak testületileg vettek részt az ünnepélyen, együtt ünnepelve meg a 48-as népkörrel a 13 vértanu emlékét.

A gyászszertisztelet hétfőn d. e. 9 órakor volt a vértanukért a Szent-László templomban több honleány és hazafias polgár részvételével. A misét dr Vucskics Gyula plébános szolgáltatta Mellan István főiskolai tanár és dr Pataky Arnold segéd-lelkész segédletével. A mise közben a kántor megható énekeket énekelt, végül a Hymnuszt a kegyeletes közönséggel együtt énekelte. Ott voltak az 1848/49-iki honvédek Ámánt Béla elnökkel teljes számban. Szokoly Tamás orsz. képviselő, Rimler Károly polgármester, dr Bozóky Alajos jogakadémiai, dr Stauber József főreáliskolai igazgatók, Tóth Márton, Beleznay Antal, id. Markus János, Molnár Lajos gyógyszerész a 48-as pártkör számos tagja. A katalokot Felinek Ferenc műkertész igen szépen díszítette déli növényekkel.

* Ő felsége egészségi állapota.

Bécsből távirják, hogy tegnap az a hír volt elterjedve, miszerint a király állapotában tegnapelőtt óta rosszabodás állott be. Ezzel szemben udvari körökből jelentik, hogy a király állapota semmi aggodalomra nem ad okot, náthája már szűnőfélben van. A király rendszeres napi programjában nincs semmi változás. Az orvosok reménylik, hogy a király még e hét végén átköltözhetik a Burgba. Hír szerint a király igen jókedvű és a gyöngékedésnek semmi nyoma sem látszik rajta. Ő felsége holnap közös kihallgatáson fogadja a két miniszterelnököt. A király kiméltése végett október végeig nem lesz általános kihallgatás és Paar

gróf főhadsegéd Schönbrunnba fog átköltözni, hogy folytonosan a király közelében legyen. A király a spanyol királyi pár bécsi tartózkodása alkalmával meg fogja szakítani schönbrunni tartózkodását.

* Lemondott a közgazdasági előadói tisztségről. Huzella Gyula kir. kereskedelmi tanácsos, a kereskedelmi és iparkamara elnöke már több mint husz éve tölti be Nagyvárad város közgazdasági előadói tisztségét. Tegnap levelet intézett Huzella Gyula Nagyvárad város polgármesteréhez, amelyben értesíti, hogy ezen tisztségéről lemondott, mivel nagymérvű elfoglaltsága miatt a közgazdasági előadói tisztséggel járó kötelességeknek nem felelhet meg úgy, amint azt ezen fontos állás betöltése megkívánja.

* Esperesi kerületi gyűlések. A békési esperesi kerület papsága a múlt héten tartotta meg őszi kerületi gyűlését Csorváson. A gyűlésen részt vettek: Kny Antal tb. kanonok, kerületi esperes, békési plébános, Nemeskey Andor békéscsabai, dr Lindenberger János gyulai, Apostol Ubald mezőberényi, Bázár Gyula orosházi, Kreznerich György sarkadi, Tárkányi Péter ujkigyósi, Szirtes Antal csorvási, Derczy István gádoros plébánosok, Ruszka Zoltán dobozi lelkész, továbbá Rácz Pál, Gyepes Imre, Hermann Károly, Gahér Mihály és P. Rákossy Theodorus segédlelkészek. A gyűlés több korszerű kérdést tárgyalt, nevezetesen az új iskolai törvényt és a szokásos felolvasás keretében Gahér Mihály orosházi káplán fejtegette, hogy mily eszközökkel vegyen részt a lekipásztor azon társadalmi harcban, melyet a kereszténység a szociáldemokráciával vív. Délben barátságos lakoma volt Szirtes Antal csorvási plébános vendégszerető asztalánál. — Ugyanekkor tartotta gyűlését az endrődi esperesi kerület is Endrődön, melyen az egész kerület papsága részt vett. Ez a gyűlés is tárgyalta az új iskolai törvényt és ezzel kapcsolatban szóba került a hitoktatás reformja is. Célszerűnek találták megfelelő tankönyveknek szabad pályázat útján való előállítását, a hitoktatás egyöntetűvé tételét és a korszellem romboló hatása ellen a szabad mozgású gyóntatók alkalmazását a lelkészkezdő papság segítségére. — Gyűlés után ebédet adott a házigazda, Zelinka János kiérd esperes-plébános.

* Új gazdasági tudósító. A földmivvelési miniszter Sterba Szabolcs miklóslázuri lakos, püspökségi erdészt a magyarcskéi járásra a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

* Felemelték a villamostelep adóját.

A polgármesterek kongresszusoznak, tanácskoznak s felterjesztésekben mutatnak rá, hogy az állam megbénítja a városok fejlődését az állami teendők végzésével s ellenszolgáltatásul mit sem kapnak, legfeljebb újabb és újabb terheket. Ez szomorú igazság. Sőt az állam nemcsak az állami teendőkkel nyomorítja meg a városokat, hanem ha valamelyik olyan vállalatot létesít, amelynek jövedelme nemileg megkönnyítő a fejlődéssel járó terheket, a finánc mindjárt ráteszi a kezét s busásan megadóztatja ezen jövedelmet. Itt van egy példa most Nagyváradon erre vonatkozólag. A városi villamostelep örvendetes fejlődése révén tekintélyes jövedelmet mutatott fel az elmúlt évben, amelyből mintegy 31,000 koronát a tartalék alaphoz csatoltak, hogy az újabb befektetésre ne kelljen ismét kölcsönhöz folyamodni. Az adókiadó bizottság méltányolta is Nagyvárad város ezen határozatát s a villamostelep jöve-

delme után 575 kor. 75 fillér állami egyenes adót vetett ki, a kir. pénzügyigazgatóság kiküldötte, a kincstári előadó azonban megtelebezte ezen összeget s nem eredmény nélkül, amennyiben az egyenes adó felszólamlási bizottság a városi villamostelep állami adóját az 575 koronáról 3712 korona 27 fillerre emelte fel, azon indokolással, hogy a tartalékba helyezett 31,365 kor. 15 fillért nem tartja levonandónak az adóalapból. Az ilyen merev álláspont nem felel meg a várossal szemben az igazságnak s a városi tanács bizonyára keresni fogja a módokat, hogy valamely alakban méltányosabb legyen az államkincstár Nagyvárad városával szemben.

* A kivándorlás tanulmányozása Dr Farkas Pál a magyar társadalomtudomány egyesület titkára a kivándorlás kérdésének tanulmányozásával foglalkozik. Ez ügyben tegnap kérelmet intézett az alispánhoz, melyben kéri, hogy tudassa vele miszerint a megye területéről kivándorolt egyének mennyi pénzt küldenek haza? Es ezt a pénzt ingatlanok vásárlására, vagy tehermentesítésre használják-e? Végül, hogy 1900. év óta a megyei földek értéke mily arányban növekedett?

* A pénzügyintézetek közgyűlése. A Magyarországi Pénzügyintézetek Országos Szövetségének biharmegyei bizottsága, folyó évi október hó végén közgyűlést tart Nagyváradon, amelyen foglalkoznak a vidéki pénzügyintézetek ma helyzetével, tekintettel a mostani nehéz pénzügyi viszonyokra. Ezenkívül több fontos kérdést tárgyalnak, amelyek legközvetlenebbül érintik a vidéki pénzügyintézeteket. A bizottság elnöksége a közgyűlésre a következő meghívót bocsátotta ki: A Magyarországi Pénzügyintézetek Országos Szövetsége biharmegyei körzete folyó évi október 27-én délelőtt 10 órakor Nagyváradon a Kereskedelmi Csarnok helyiségében tartandó évi közgyűlésére. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitót. 2. Titkári jelentés. 3. A vidéki pénzügyintézetek helyzete a jelenlegi hitelviszonyok között. 4. A kiskölcsonök illetékmentessége. 5. Közös hitelylivántartási és tudósítói szervezet létesítése. 6. Indítványok, melyek az elnökségnél folyó évi október 20-ig bejelentendők. Nagyvárad, 1907. október 5-én. Dr Hoványi Géza, a bizottság elnöke. Dr Adorján Armin, a bizottság titkára. Déli 1 órakor a Pannóniában társasbéd lesz, melyre jelentkezéseket a bizottság titkára fogad el. A Szövetség központjának kiküldöttei a közgyűlés alkalmával mindennemű pénzügyintézeti kérdésre készséggel adnak felvilágosítást.

* Bomlik a szociáldemokrata-párt.

A budapesti szociáldemokrata-párt iparos tagjainak legnagyobb része tegnap gyűlést tartott, amelyen a párt vezetőségével szemben rosszalását fejezte ki. Az iparosok nem tartják helyesnek az október 10-iki szünnapot. Különbösen nagyon elégedetlenek a vezetőséggel szemben. A közel jövőben tömeges kiválások várhatók.

* Foglalkozás nélküli pincérek

Nagyváradon. A szegedi pincérsztrájk balul ütött ki a sztrájkolókra. Ottan nem olyan főkapitány van, aki a sztrájkolókat szekerét tolja minden esetben, akár van jogosultsága a sztrájkoknak, akár nincs, hanem erélyesen fellép az ok nélkül zavart csinálókkal szemben. A legutóbbi szegedi pincérsztrájknál, mivel a felszólítás nem használt, mindenütt tisztességes leányokat szerződtek a kiszolgálásra, az idegen pincéreknek pedig, ha foglalkozás nélkül voltak, el kellett távozni a városból. Ugy halljuk, hogy a szegedi sztrájkoló pincérek jó része Nagyváradra jött s most körülbelül száz foglalkozás nélküli pincér van Nagyváradon.

* **A bérkocsisok panasza.** A nagyvárad bérkocsisok helyzete, különösen a villamos vasut üzembehelyezése óta, nagyon rosszra fordult. Sokkal kevesebb a bérkocsikat igénylő vendég, a lótarás is megdrágult, de a fuvardíjak a régié. Kérvénynyel fordultak Nagyvárad városához, melyben rámutatnak a változott viszonyokra s kérik a bérkocsi fuvardíjak némi emelését, mert a mostani fuvardíjak mellett nem képesek iparukat folytatni. A városi tanács közelebbi ülésén foglalkozik a bérkocsisok kérvényével.

* **Párátlan siker.** Oriási sikere van az Uránia mozgófénykép-színház jelenlegi műsorának. Vasárnap 7 előadás volt az Urániában és mind a 7 zsufolt ház előtt folyt le. Egyetlen hely sem maradt üresen, délután 3-tól éjfél 12 óráig. Szerdái a régi műsor marad. Szerdán teljesen új képek lesznek láthatók. Csütörtökön pedig, tekintettel az általános munkaszünetre, nem lesznek előadások az Urániában.

* **Gyilkosság és öngyilkosság.** Szudricsról tegnap az ottani jegyző sürgönyileg jelentette az ügyészségnek, valamint a vaskóhi főszolgabíróságnak, hogy Belényeslázur községében *Szán Száv* előbb feleségét aztán önmagát ölte meg. Mire megtalálták őket, már megvoltak halva. Az ügyben a vizsgálatot megindították.

KECSKEMÉTI friss befőttek, cukrozott déli gyümölcs, különféle cukor- és mindennemű idei csemege árut friss minőségben **PETROVICS MIHÁLY**, fűszer- és csemege üzletében Nagyvárad, Fő-utca kaphatók.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Kedd: Bibliás asszony.
Szerda: Katalin.
Csütörtök: Fátum.
Péntek: Suhanc.
Szombat: Nap és hold.
Vasárnap: Vig Niebelungok. (Ujdonság.)

Bernát.

Ha valamely szűk baráti körben ki akarnak viccelni valakit és mondjuk a nevenapjára irnak valami alkalmi darabot, melyben ő szerepel főhősként, a jóbarátai pedig mellékszereplőként, akármilyen sületlenség a darab, csak egy néhány célzás legyen benne és úgy a megtisztelt, mint barátai kitűnően fognak mulatni. Hanem ha ugyanezt a darabot a közönség elé viszik, nehezen uszák meg fütty nélkül.

*Bernát sem érdemelt volna különbsorsot.

Az egész nem más, mint egy lumptréfa. Erre lehetne talán szellemes, ügyes dolgot felépíteni, lehetne önmagából is egy uborkaszobeli croquist csinálni, de három felvonásra felszerelve igazán csak legszűkebb és legjobban érdekelt baráti körnek, nem pedig a közönség elé való.

Meséjéről nincs mit mondani. A férj szerencsésen elküldi a feleségét Abbáziába és mindjárt ki is rug a hámból egy kabaret-énekesnővel. Annyira megy a dolog, hogy véletlenül Abbáziába kerül az egész társaság, onnan pedig Budapestre. A férj, a feleség, a cabaret-énekesnő és egy lump jó barát találkoznak Abbáziában is, a 3. felvonásban a fővárosban is a férj mind a két helyen kap egy-egy pontot, aztán kibékülnek. Vége. Mehetünk haza.

Csodálni való, hogy Heltai, a ki nem ujonc a tollforgatás terén, hogyan mert ilyenmivel előállítani, de még inkább csodálandó a fővárosi közönség, melynek igazi műélvezet is áll rendelkezésére és mégsem buktatta meg ezt a silányságot az első előadásán. Sőt halad a darab a jubileum felé!

Heltainál talán az lehet a mentség, hogy az ő croquisjaink kedvenc alakja lévén Bernát, ezt szerette volna színpadon is látni. A jó barátai az egyes lapokban megdicsérték, a közönség pedig megszokta, hogy a riportere tollában tartsa az esztét, ment tehát a dicséret tovább s egyik a másikat ugratta be a darab megnézésébe. Így lesz a semmiből valami, Bernátból kasszadarab — de csak Budapesten.

Nálunk határozottan nem tetszett. Egyik-másik riportter szellemességét megnevezték, de egyáltalán nem tudta Nagyvárad ezt a léha ürességet bevenni.

Egyedül az előadók igyekezetét honorálta őszinte, igaz elismerés. Hogy *Tóth Elek* és *Beregi Sándor* ügyesen és ötletesen játszottak, az sokat lendített a darabon. Még énekeltek is, hol szólót, hol duettet, hol jobban, hol gyengébben. A — meglehetősen gyatra — énekszámok többnyire *Tábori Fridának* jutottak, a ki beléjük is vitte egész temperamentumát. A Mozi-kuplé a maga nemében pompásan sikerült, ez volt Tábori alakításának legjobb része. Kis szerepekben — *E. Kovács Mária* sikeres Bernátnéján kívül — *Pogány Janka*, *Bérczi, Körmendi* és *Tóth J.* érdemelnek említést. Vannak kis szerepét megrakta vasos és így alig élvezhető komikummal.

Nem hisszük, hogy Bernát sok estén untassa a közönséget. —r.

IRODALOM.

Deres. Hézagpótló munkára vállalkozott *Huszár Károly*, ez a temperamentumos fiatal katolikus újságíró, mikor *Deres* címen új élcslapot indított. Volt eddig is keresztény irányú élcslap, de az az utóbbi években benrekedt a régi, idejüket multa sablonokban s teljesen hatását vesztette. Az új élcslap ötletesnek, modernnek indul s a legerősebb fegyverrel: az élcclal harcol a magyarság szelleméért. Szövege és rajzai egyaránt sikerültek. Ohajtandó, hogy a keresztény közönség minél teljesebb számmal sorakozzék az új lap zászlaja alá; akinek pedig ötletes írói vénája van, támogassa *Huszár Károlyt* vállalkozásában. Előfizetési ára egész évre 12 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Uj Dante-fordítás. *Szász Károlynak* az Akadémia kiadásában megjelent *Dante-fordítása* régóta elfogyott s a magyar közönség csak drága pénzért tudott ennek a könyvnek egy-egy példányához hozzájutni. Most *Zigány Arpád* készült el a *Pokol* új fordításával s azt *Schimkó Gyula* kiadásában szép kiállításban legközelebb közzéteszi. A munka háromféle: 3, 5 és 15 koronás kiadásban jelenik meg előfizetés útján; az előfizetési pénzek a kiadóhoz (Budapest, VI. Teréz-körut 46.) küldendők. Bolti ára 4, 6 és 20 korona lesz.

EGYESÜLETEK.

Kolon a legényegyletben.

A Nagyvárad Katolikus Legényegylet ez ősz folyamán is megnyitotta táncfolyamát, melynek vezetésére ezúttal *Antally Antalné* okleveles táncitanítónő önnagyságát sikerült megnyerni.

A tanítás hetenként vasárnap, kedden és csütörtökön este 8 órától fél 11 óráig történik.

A tanítás díja 12 korona, egyleti tagoknak 10 korona, melynek első része beiratáskor, második része október 20-án fizetendő.

Október 20-tól résztvehetnek a tanításon ismétlők is, kik fél díjat fizetnek.

Ugyancsak október 20-tól vasárnaponként nagykolon, melyre kolonisták és egyleti tagok 30 fillér, mások 1 korona hozzájárulási díjat fizetnek; hétköznapokon pedig tovább folyik a nagyboszton, az új négyes és egyéb divatos táncok tanítása.

November 24-én lesz a kolonbál az egylet helyiségeiben külön meghívó és díjszabás mellett.

Az építő iparosok gyűlése. A nagyvárad építő iparosok szövetsége ma, kedden délután 6 órakor végrehajtó bizottsági ülést tart, melyen a most megtartott vándorgyűlés ügyeivel foglalkozni. A fontos gyűlésre a tagoknak pontos időben és teljes számban való megjelenése kívánatos.

NYILTTÉR.

Legjobb

Cipők

legolcsóbban*****

REICHARD ÁRUHÁZA
cégnél kaphatók.

Sürgős értesítés!

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a jelenleg Bémer-téri bódében levő **Kobrak-féle cipőraktár teljesen feloszlik** és az összes raktáron lévő cipő árukat minden elfogadható árban elárusítjuk.

Minthogy ilyen kedvező alkalom csak ritkán kínálkozik, kérjük a n. é. közönséget, hogy bevásárlásait mielőbb eszközölje, míg a készlet tart.

Teljes tisztelettel:

Eigner Ede és Társa.

Berendezés eladó. — Telefon szám 695.

Csak november 1-ig.

TÁVIRATOK.

A román király balesete.

Bukarest, okt. 7. Tegnap Galacban az új Duna monitor megkeresztelése alkalmával Károly királyt baleset érte. A király megnyomta a villamos vezetékek billentyűjét, hogy a rendes szokás szerint egy pezsgős palackot összetörjön, de abban a pillanatban rövid zárlat állott be s a király jobb kezének két ujján égési sebet kapott. A jelenlevő vezérkari orvos bekötözte sebéit.

A szabadtanítási kongresszus és az ifjuság.

Budapest, okt. 7. A legutóbb lezajlott pécsi szabadtanítási kongresszuson durva támadás érte Apponyi minisztert. A kultuszminiszterért most pécsi ifjuság sikra szállott és mozgalmat indított, melynek eredménye az lett, hogy küldöttségileg fogják követelni, miszerint a durva támadás ügye szóvá tétessék a képviselőházban. — E szándékuktól azonban Beöthy Zsolt közbelépése folytán elállottak. Tegnap este azonban az aulában gyűlést tartottak, melyen azt tárgyalták. A tárgyalás eredménye az lett, hogy Apponyit sürgönyileg üdvözölték s kimondották, hogy az ország minden egyetemi hallgatóját föl fogják hívni, miszerint azokat, kik jelen voltak a pécsi szabadtanítási kongresszuson és ott Apponyi ellen a demonstrációt szították, vessék meg. Az egyhangú határozat meghozatala után a gyűlés véget ért.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Írta: **Daniel András.**

(Franciából.)

43

— Hogyan? És az öreg Poindouék?
— Kicsodák ezek az öreg Poindouék?
— Bizalmi emberei a Márki urnak. Itt maradtak a palotát őrizni. És mennyire gyűlölnék engem . . . főleg az öreg asszony . . . Ha felfedezné, hogy én egy fiatalemberrel beszélgetek! . . . jól járnék, mondhatom!

— Az a boszorkány tehát sohasem beszélt fiatalemberrel? Hát Poindou mit csinált vele, mikor ő az ön korában volt? Talán tapasztalag szolgált a tyukszemekre, mi?

— Ön nem tiszteli a hölgyeket, de azért nem mondhatom, hogy nem szellemes, — jegyezte meg a fiatal komorna.

— A szellemességnél jobb dologgal is bírok . . . Es minden, ami az enyém, az ön rendelkezésére áll, Melina kisasszony.

— Honnan tudja a nevemet?

— Azt ne tudnám . . . Mikor már régóta szeretem, árnyékként követem, arról álmodozom, hogy lábaim elé rakjam szívemet és vagyonomat, ne tudjam, hogy őt Cardeval Melinának hívják, első komornája Malboise márkiné és az ő megbízásából jött a Babylone-utcából, ahol lakik, az Offemont-utcába, a Márkiné elhunyt férje palotájába.

Ez a nagy pontosság, amivel a fiatalember Melina kilétére megállapította, nem tették benyomást a fiatal leányra. Az ő fülében csak az az egy, ismeretlen által dagályosan kiejtett szó »vagyonom« csengett és azért jóakaró pillantást vetett az idegenre.

— Es őnt hogy hívják? — kérdezte Melina, miután az ifjú elhallgatott.

— Lauriol Oszkár.

— Szép név.

— Még sokkal szebben hangzana Lauriol Melina.

A fiatal nő kijelentette, hogy az ilyen kívánságba akár »belehalt«, anélkül azonban, hogy erre vonatkozólag valami közelebbit megjelölt volna. Aztán érdeklődve kérdezősködött a fiu mestersége után. Lauriol építésznek mondta magát.

— Ugyan menjen! — kiáltott fel Melina hitetlenkedve. — Hisz ez milliomosoknak való foglalkozás! Láttam egy építész a gróf urnát; a saját fogatán érkezett.

— Ki mondta önnek, hogy nekem nincs fogatom?

— Igen . . . van fogata . . . két lóval, de azokat a csizmadiánál patkolják — felelte Melina oldalpillantással Oszkár cipőire, melyeket elég finomoknak talált.

A fiatal embert kezdte csakugyan meghódítani eme vegyülete a tréfa és kacérságnak, a rokonszenv és kíváncsiságnak, ami naiv élénkséggel nyilvánult ezen a csábító arccskán. Még sohasem izgatta őt nő annyira, mint ez a nem valódi szép, de eléggé bájos nő. Az ő szabálytalan, de ördögös arcával, közvetlenebbül, erősebben hatott a legszabályosabb szépségnél.

És ezen pillanatban bizonyára némi fordulást érzett, mert gyors elhatározással, véget szakított Lauriol Oszkár bókjinak. Ott hagyta őt hosszú orral és ijedt szarvasként, két ugrással ott termett a kis renaissance palota mellett, ahonnan Malboise márkit csak néhány nap előtti kísérték örök nyugalomra.

Heves csengetésére a kapu megnyílt. Forgószélként rontott be Melina és igyekezett fel az emeletre, midőn egy éles hang megállni készítetté:

— Hé, fiatalság! nem valami korán érkezünk ma!

— Az órája siet, Poindou mama.

Oreg asszony lépett ki a cselédszobából, ahonnan finom csokoládé illat áradt.

— Még nem nagyon régen reggelizhettek — mondta a fiatal leány, komikusan felhúzott orrával a légben szimatolva. — Mit mondtam? — folytatá — Poindou ur alig most kelt fel az asztaltól!

Az öreg ledobta asztalkendőjét, boldogan, hogy fecseghet ki s ezzel a csacska kis verébellel.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁGI

Haltenyésztési felügyelő Nagyváradon.

A földművelésügyi miniszter a haltenyésztés előmozdítása céljából a törvényhatóságokat, köztük Nagyváradot is megkereste, hogy megvannak-e az előfeltételek a haltenyésztés előmozdítására. Nagyvárad városa rámutatott, hogy nemcsak a Körözben lehetne a haltenyésztést fejleszteni, de e célra igen alkalmas volna a körülbelül egy holdnyi terjedelmű városligeti tó s a megyében is sok helyen van a haltenyésztésre alkalmas tavaknak szikes terület. A földművelésügyi miniszter most értesítette Nagyvárad városát, hogy ez ügyben egy halászati felügyelőt küldött ki Nagyváradra, aki október 11-én érkezik ide s megkezdí a tárgyalásokat s helyszíni vizsgálatot tart.

Vetőmagot a kisgazdáknak.

A vetőmag nélkül maradt község kérelmére, illetőleg a Gazdasági Egyesület előterjesztésére a földművelésügyi miniszter ez ideig

Bihardiószeg, Tenke, Berettyóújfalú, Bojt, Értarcsa, Gáborján, Gyires, Kismarja, Köröstarján, Szent-András, Tépeváncsod, Poósa, Palota községek kérelmére 5500 koronát utalványozott vetőmag beszerzésére. A kiutalásokról most értesítette a miniszter a főispánt. A földművelésügyi miniszter különben minden olyan vetőmag nélkül maradt községnek, mely alapos okból hozzá folyamodik, készségesen utalványoz vetőmagra pénzt.

Értéktőzsde.

Budapest, okt. 7.

Osztrák hitelrészvény	— —	651.50
Magyar hitelrészvény	— —	750.25
Leszámitoló bank	— —	492.—
Rimamurányi	— —	54.25
Osztrák-m. államvasuti részvény	— —	660.25
Közuti vasut	— —	542.75
Városi villamos vasut	— —	287.—

A gabonatőzsde határideje

Budapest, okt. 7.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Kozs okt.	— — — —	9.10
Zab okt. re	— — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — —	8.31

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 okt. 7-én.		
Magyar aranyjáradék 4%	— — —	111.20
Magyar koronajáradék 4%	— — —	93.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	93.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	— — —	189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	144.—
Osztrák járadék papirban	— — —	97.25
Osztrák járadék ezüstben	— — —	98.25
Osztrák járadék aranyban	— — —	116.—
Osztrák korona járadék	— — —	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	150.—
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	18.15
Magyar hitelbank részvény	— — —	750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	652.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	660.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	19.12
Német birodalmi márka	— — —	117.77
London vista	— — —	240.67
Páris vista a	— — —	95.20
70 márkás arany	— — —	23.52

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

özv. dr Deákné
Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 2. sz.

FOGMÜTERMÉBEN
készít legjobb amerikai anyagból fogakat és végez minden ebbe a szakmába vágó műveletet.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- ÉS TERMÉNY-
HITELBANK.

Részvénykicszerelési felhívás.

A f. é. május hó 16-ik napján tartott közgyűlésünkön elfogadott és a nagyvárad kir. törvényszéknél bejegyzett alapszabályváltoztatásnak megfelelően, intézetünknek minden 140 frttól szóló részvénye, a tartaléktőkéből vett ráfizetéssel 300 koronára feleltelt új részvényre lesz kicszerelendő. Ennélfogva kérjük a t. részvényeseket, hogy a birtokukban levő részvényeket, az összes még le nem járt szelvényekkel együtt f. évi október 15-ik napjáig hozzánk postán bérmentve beküldeni, vagy intézetünk pénztáránál rövid uton beadni sziveskedjenek. A beküldött vagy beérkezett részvényekről elismervényt adunk vagy küldünk, melynek visszaadása ellenében a megfelelő új és a kellő szelvényekkel ellátott részvényeket f. évi december 15-ét követően ki fogjuk szolgáltatni. Ha a részvényes az új részvényeket más névre óhajtja kiállítani, mint amelyre régi részvénye szólott, akkor kérjük e kívánságát velünk a részvények beküldésénél darabonként 3 korona 88 fillér átírási költség beszolgáltatása mellett tudatni, mert különben az új részvényt ugyanarra a névre fogjuk kiállítani, mint amely a régi részvényen volt látható.*

Azon részvényeseket, kik a fent hivatott közgyűlésen részvénytökének felemelése céljából kibocsátani rendelt új részvényekből jegyeztek, tisztelettel kérjük, hogy szintén f. évi október 15-ig méltóztassanak minket értesíteni, hogy e részvényeket egyenként mely névre kívánják kiállítani. Ha e határidőig ily értesítést nem kapunk, e részvények a kellő befizetéseket teljesített részvényjegyzők nevére fognak szólni.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR-
ÉS TERMÉNY-HITELBANK.

* Alapszabály 6. §. A részvények osztatlanok s így a részvény csak egyénnek, bejegyzett cégnek, részvénytársaságnak, egyesületnek, vagy más jogi személynek, esetleg erkölcsi testületnek nevére szólhat. 258

Hirdetések

felvétetnek
a lap kiadóhivatalában.

2195. számhoz.

1907

Árverési hirdetmény.

Alólírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbíró-ságnak 1907. évi V. I. 2155-2. számú végzésével dr. Adler Samu ügyvéd által képviselt Schwarz Hermann felperes részére Léner Sámuel és neje alperes ellen 1000 kor. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 932 koronára becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbíró-ság fenti számú végzése folytán az árverés elrendel-tik, annak a felülfoglaltak követelése erejéig s amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna. alperes lakásán, Nagyváradon Kolozsvári-utca 28. számú ház-ban leendő megtartására határidőül 1907. évi október 10. napján délelőtt 11. órája tüzetik ki, mikor a bíról-ag lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becs-áron alul is el fognak adatni.

Felhívatnak mindazok, kik az elárverezendő ingó-ságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre fog-lalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehaj-tási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelen-téseiket az árverés megkezdéséig alólírott kiküldöttél-vagy írásban beadni vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő hirdetménynek a bíróság táb-láján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Nagyváradon, 1907. évi szeptember hó 30-án

Csathó Jenő
kir. bir. végrehajtó.

Butor kiállítás.

az Első Nagyvárad Műbutor-gyárban
Fő-utca Guttman-házban
Kádár fűszerüzlet mellett

Az egész emeleten teljesen berendezett szobák, hálószobák keményfából 320 koronától, ebédlők 380 koronától, salónok 460 koronától.

Zongorák, pénzszekrények és min-dennemű berendezési tárgyak.

Szigoruan szabott saját gyári árak.

Vidékre kívánatra költségvetést vagy utazómat teljes mintákkal saját költségemre küldöm. Szives megkeresést kér

Büchler Márton, butorgyáros.

Fő-üzlet és iroda: Fő-utca, Guttman-ház. Fiók-üzlet: Szent László-tér, 200 Holdas-templom mellett.

Gyár: Menház-utca 3. Telefon: 421. 626. 228

PÁL SÁNDOR

épület-, portál-, díszmü- és butor
asztalos mester.

Rákóczi-ut 10 és Szaniszló-u. 2 sz. Stern palotában

Elfogadok minden ezen szakmába vágó munkákat úgy mint épületek, portálok, üzletek, gyógyszerárak berendezését a legkitünőbb szaktudással, ugyszintén át-alakításokat és butorok javítását, fénye-zését igen szolid árak mellett hivatkozom városunk intelligenciájának több elismerő nyilatkozatára, ezért is kérem a nagyér-demű közönséget, hogy bizalommal fel-keresni kegyeskedjenek, egy levelező lap általi meghívásra bár hol megjelenek és költségvetéssel díjtalanul szolgálak.

Kiváló tisztelettel

Pál Sándor,
speciális szakiparos.

A kőszéngáz ára fűtés-, főzés- és ipari-céloka.

Julius 1-től a nagyvárad légszeszgyár mind-azoknak, akik ha csak részben is gázzal világítanak, az ipar-gáz árát **20 (husz)** fillérre szállította le. Tekintve a tüzfűtés folytonos áremelkedését, főzésre a gáz most már sokkal olcsóbb, fűtésre pedig alig kerül valami-vel többbe, sőt ha a tisztogatás költségeit leszámítjuk, egy-általán nem kerül többbe a fával való fűtésnél. Hát még a fa beszerzésével és raktározásával való bajok.

Kisérlet céljából egy-két hónapra
gázkályhákat

==== kölcsön is adunk ====

Nagyvárad, 1907. július hó.

Nagyvárad légszeszgyár.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujonnan berendezve

kartelen kívül szállítanak azonnal bármily meny-nyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szoda-vizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari-célokra össze nem tevesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval

Megbízható, szigoruan lelkiismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248. 1-200.

Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásvány-vizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban t. fon 18. sz.

Ép most jelent meg !!

Sebő Imre könyv- és papir-kereskedésében kapható Nagyváradon:

REPERTÓRIUM

Dárday Sándor igazságügyi törvénytárából Zsebben hordható Teljes törvénytár egy kötetben.

Az összes fontos törvények gyűjteményes kiadása zsebalakú egy kötetben.

Dárday Sándor: Igazságügyi Törvénytára

A judikaturának feldolgozásával és a jogszolgáltatás adminisztrációjára vonatkozó összes rendeletek anyagának felölelésével oly terjedelmet öltött, hogy irodai használatra ugyan *nélkülözhetetlen kézi könyvtárul* szolgál, de *tárgyalások* és *utazások* alkalmával *vade-mecum* gyanánt nem használható. Ezért érezhető szükségét vélt kielégíteni a kiadó, amidőn *Dárday Sándor* Igazságügyi törvénytárából oly *repertóriumot* hocsájtott használatra, mely az érvényben lévő törvények teljes szövegére szorít *kozik*, oly külön e célból készült tipografikus kiállítással, amely lehetővé teszi azt, hogy a *gyakorlati életben* szükséges törvények kis könyvtár alakjában legyenek összefoglalva és *zsebkönyv* alakjában *vademecumot* képező *kézi könyvül* legyenek használhatók.

Dárday S. REPERTÓRIUM-a (Kistörvénytár) a követk. törvényeket tartalmazza:

Polgári törvényk. rendtartás.
Sommás eljárás. (1893: XVIII. t.-c.) — (Szabályzat) a lakbér felmondási ügyekben követendő eljárás. A polgári törvényk. rendtartás és sommás eljárás módosítása. (1907. XVII. t.-c.)
A fizetési meghagyásokról. (1893: XIX. törvénycikk.)
Kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról. (1877: XXI. t.-c.)
A végrehajtási eljárásról (1881: LX. t. c.) — A bírósági végrehajtókról. — (Szabályzat) a bírósági végrehajtók díjazása tárgyában.
Az örökösödési eljárásról. (1894: XVI. t.-c.) — Szabályzat) az örökösödési eljárás végrehajtásáról.
A végrendeletek stb. alakj. köteleiről (1876: XVI. t.-c.)
Telekkönyvi rendtartás. — Erdélyi telekkönyvi rendtartás.
A gyámügyről. (1877: XX. t.-c.) — A női teljeskorúságáról. — Az 1877: XX. t.-c. módosítása és pótlásáról. (1885: VI. t. c.)
A házassági jogról. (1894: XXXI. t.-c.) — (Bírói szabályzat) a házassági válóperekben követendő eljárásról.
A váltótörvényről. (1876: XXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a váltóügyekben követendő eljárás tárgyában.

Csödttörvény. (1881: XVII. t.-c.)

A kereskedelmi törvény. (1875: XXXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a kereskedelmi ügyekben követendő peres és perenkívüli eljárás. — (Szabályzat) a kereskedelmi bíróságok hatáskörébe utalt vétségek eseteiben követendő eljárás.

Áru- és értéktözsde. — (Szabályzat) a tőzsdei választott bíróságnak eljárási szabályai. — Az ügyvédi munkadíjak. — Árúüzleti szokások. — Hajófuvarozási szokások. — Árúüzleti leszámolórend. — Értéküzleti leszámolás rendje.

Büntetőtörvénykönyv. (1878: V. t.-c.) — A kihágásokról (1879: XL. t.-c.) — Uzsoratórvények. — A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetése (1880: XXXVII. t.-c.) — A sajtótörvény (1848: XVIII. t.-c.)

Bűnvádi perrendtartás. (1896: évi XXXIII. t.-c.)
Az esküdtbíróóságokról. (1897. évi XXXIII. t.-c.) — A bűnvádi perrendtartás életbeléptetése. (1897: XXXIV. t.-c.) — (Szabályzat) a közig hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárás.

FÜGGELEK.

Az osztrák általános polgári törvénykönyv.

Dárday Sándor: Igazságügyi Repertórium

legkényelmesebb kis zsebalakban, a legfinomabb indiai papírosra van nyomva, közel ezer kéthasábos oldal terjedelemben öleli fel azt a teljes törvényanyagot, melyre a jogászembernek alandoan szüksége van. Kiállítás tekintetében páratlan a zsebkönyv s valóságos grafikai ipar remeke.

A mű igen célszerű táskaalakú kötésben, a legfinomabb bőrbe kötve 14 koronáért kapható. — A könyvhöz egy nagyító üveg (lupe) is van mellékelve, mely a szöveg könnyebb olvasására használható.